

[Bomholt.]

deres lockoutede Kammerater, Smedesvendene i København. Den Gang kunde en Socialdemokrat endnu stemme paa en Venstremand, fordi der var demokratisk Strøm i Venstre.

Efter Aarhundredeskiftet og navnlig efter Verdenskrigen er Partiet gaaet fra demokratisk Offensiv til reaktionær Defensiv, fra social Liberalisme til doktrinær Liberalisme, fra en demokratisk Forhandlingspolitik til en fremskridtsfjendsk Politik paa snævre Klasseinteressers Grund.

Udviklingen belyses klart af de tre Førerskikkelser, der repræsenterer tre Faser i Partiets Historie. Først Christen Berg, Folkemødernes djærve Agitator. Berg var den folkelige Gennembrudskraft. Han var først rigtig i sit Es, naar han stod paa Tribunen, ombruset af de Tusinders Jubel og Tilslutning. Alle hans Handlinger hentede deres Inspiration fra det brede arbejdende Demokrati.

Saa fulgte J. C. Christensen, den anden Fases Mand, den smidige Forhandlingernes Mand, der kobede Venstres Politik til de Frikonservatives Politik. Tyngdepunktet flyttedes gradvis fra Folkemødernes ind i Rigsdagens Korridorer, hvor en tiltagende Moderation kom til at præge Lovgivningsarbejdet. Jeg behøver blot at minde om den Tids store Spørgsmaal, Militærspørgsmaalet, hvor Forhandlingspolitikken til højre efterhaanden medførte totalt ændrede Signaler.

Og nu ser vi den tredje Førertype, det ærede Medlem, Godsejer Madsen-Mygdal, der nærmest betragter Socialdemokratiet som noget i Retning af en klovsygeramt Besætning, der egentlig helst skulde slaas ned. Arbejderne betragtes som en Bande oprørsk Tyende, der egentlig helst skulde vises af Gaarde. Den doktrinære Liberalisme har besejret den sociale Liberalisme i Partiets Rækker. I 1885 førte man den aabne Haands Politik overfor de kriseramte Arbejdere, i 1927 førte man den knyttede Næves Politik overfor den samme Befolkningsgruppe.

Vi fra vor Side vil meget beklage, hvis den doktrinære Liberalisme bliver Venstres sidste Ord. Den doktrinære Liberalisme vil, saadan som Rigsdagens to Ting er sammensat, meget let medføre, at Rigsdagens Handlekraft lammes, og at den svagest stillede Del af Befolkningen en Overgang faar meget trange Kaar. Der kommer naturligvis den Dag, da Reaktionen knækkes; men det vilde unægtelig i den nuværende Situation være ønskeligt, om den

sociale Liberalisme endnu var i Stand til at gøre sig saadan gældende i Venstres Rækker, at der kunde opnaas demokratiske Resultater paa bred folkelig Front.

Det er vanskeligt i Øjeblikket at sige, hvorledes det vil gaa i den kommende Tid. Situationen minder om det Vindstille, der opstaar ved et Passatskifte. Blæsten vil aabenbart snart melde sig fra et nyt Hjørne, og i den Pause, der saaledes opstaar, maa man sagtens væbne sig med Taalmodighed.

Udenfor Kriseforslagernes Omraade er der imidlertid andre Problemer, der trænger til et forberedende og klarlæggende Arbejde, og her vil jeg tillade mig at henvende mig til den højtærede Undervisningsminister og gøre ham opmærksom paa det Problem, der hedder udvidet Folkeskoleundervisning til det 15de Aar.

I September-Nummeret af „Vor Ungdom“ findes aftrykt det Foredrag, som Skolekonsulent F. C. Kaalund-Jørgensen i Sommer holdt vedrørende Muligheden for at udvide Undervisningspligten i Danmark. Der er her rørt ved et centralt Problem, et Problem, der med stigende Styrke rejses i en Række Lande, og som sikkert ogsaa herhjemme kræver nærmere Overvejelse. I England sker der en stadig Udvidelse af Undervisningspligten, og noget lignende er Tilfældet i visse af de tyske Stater. I et Land som Østrig er der Undervisningspligt til det 17de Aar, idet enhver Haandværkerlærling i de første 3 Aar efter Konfirmationsalderen har Pligt til at deltage i Undervisning een Dag om Ugen fra 8 Morgen til 5 Aften.

Naar den engelske Regering i 1929 gik ind for en obligatorisk udvidet Undervisningspligt, var Motiveringen først og fremmest den, at man derved vilde bidrage til at aflaste Arbejdsløsheden, og det kan neppe bestrides, at Ordningen vil medføre netop denne Virkning. Paa den anden Side er der adskillige Arbejderhjem, der nærer Bekymring for en forlænget Skoletid. Det er svært nok at skaffe Føde og Klæder til Børnene gennem 14 lange Aar, og forlænget Skolegang betyder yderligere økonomisk Belastning af Hjemmet. En saadan Bekymring er saare forstaaelig, ikke mindst i økonomisk vanskelige Tider.

Det maa imidlertid ikke overses, at det ikke er den nuværende Skoleform, der skal forlænges. Forudsætningen for en Nyordning er, at Skolens Undervisning omlægges i praktisk Retning. Ligesom Mellemskolen danner en Forbindelsesbro til den højere Skole, saaledes at der opstaar en Enhedsskole for det mere teoretiske Ar-